
MIGRACIJE I INTERKULTURNI ODNOSI – SEMINAR, ZAGREB, LISTOPAD 2003.

RUŽICA ČIČAK-CHAND

Institut za migracije i narodnosti, Zagreb

Uvodna riječ

Prilozi u ovom bloku nastali su u povodu seminara »Demokratsko građanstvo – migracije i interkulturni odnosi« održanog 22. listopada 2003. u Zagrebu, u organizaciji Instituta za migracije i narodnosti i Zavoda za unapređivanje školstva Republike Hrvatske. Seminar je bio namijenjen nastavnicima povijesti, zemljopisa, sociologije, politike i gospodarstva, etike, hrvatskoga i stranih jezika u osnovnim i srednjim školama, kao i nastavnicima tih predmeta u učeničkim domovima.

Seminar je organiziran u sklopu aktivnosti Instituta kao koordinatora međunarodnog projekta *Migrations and Intercultural Relations – Challenge for European Schools Today* (Comenius 3 Socrates programa) u Hrvatskoj, započetog 2002. godine.*

Osnovni je cilj projekta unapređenje obrazovanja učenika u području migracija, etničnosti i interkulturnih odnosa, i to kroz: a) učenje i razumijevanje suvremenih migracijskih kretanja u Europi; b) upoznavanje povijesti migracija s ciljem boljeg razumijevanja današnje situacije migranata u europskim zemljama; c) razvijanje empatije u učenika kao osnovnoga pedagoškog načela u poučavanju o migracijama i interkulturnim odnosima; d) uspostavljanje aktivne suradnje između lokalnih škola (osnovnoga i srednjeg obrazovanja), institucija za stručnu edukaciju nastavnika, regionalnih odnosno nacionalnih vlasti u području obrazovanja te istraživačkih centara i instituta; e) testiranje odgojno-obrazovnog materijala putem suvremene tehnologije (elektronska komunikacija, Internet i dr.). Osobito u području interkulturnog obrazovanja, projekt predviđa uvođenje novih pedagoških pristupa, metoda i praksi na razini škole i razreda, koji pomažu razviti u učenika kritički osjećaj vlastita kulturnog identiteta te kroza nj i razu-

---

* Međunarodni projekt *Migracije i interkulturni odnosi – izazov europskim školama danas* (*Migrations and Intercultural Relations – Challenge for European Schools Today*) spada u Comenius 3 Socrates programa i financirala ga je Europska komisija za razdoblje od tri godine (2002–2005). U projektu sudjeluje osam europskih zemalja: Norveška (*University College Stavanger* – Dan Daatland, glavni koordinator projekta), Njemačka (*Institut für Politikwissenschaft, Carl von Ossietzky Universität, Oldenburg*), Portugal (*Centre for Migration Studies and Intercultural Relations, Universidade Aberta, Lisboa*), Španjolska (*GRAMC, Girona*), Švedska (*School of Education, Malmö University*), Sjeverna Irska (*Centre for Migration Studies, Omagh*), Češka (*Society Rozmberk, Trebon*), Slovenija (*Inštitut za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU, Ljubljana*). Hrvatska u projektu zasad ima status pridružene članice, za razliku od ostalih zemalja-partnera, što ju financijski uvelike ograničava. Projekt *Migracije i interkulturni odnosi – izazov europskim školama danas* u Hrvatskoj se ostvaruje suradnjom Instituta za migracije i narodnosti, Ministarstva prosvjete i športa, Zavoda za unapređivanje školstva te dviju zagrebačkih škola: OŠ »Ksaver Šandor Gjalski« i IV. gimnazije, s tendencijom proširenja i na druge, za suradnju zainteresirane škole.

mijevanje drugog, različitog, kulturnog i etničkog identiteta; u konačnici, novi pristupi pomažu učenicima otkriti zajedničku ljudskost koja nadilazi sve kulturne i ine razlike.

Jedna od osnovnih ideja projekta jest povezivanje škola iz različitih europskih zemalja, što osobito učenicima srednjih i viših razreda osnovnih škola pruža priliku za međusobnu razmjenu informacija, znanja i mišljenja. Mogućnost pak međusobnih susreta istraživača i nastavnika iz različitih europskih zemalja ostvaruje se putem godišnjih konferencija i tečajeva koji čine sastavni dio programa ovog projekta. Kako u projektu sudjeluje osam europskih zemalja (v. nap.), mogućnost razmjene obrazovnih iskustava u učenju i razumijevanju migracija i interkulturnih odnosa u raznim europskim zemljama ima ne samo informativnu, već i značajnu pedagošku vrijednost.

S ciljem upoznavanja većeg broja osnovnih i srednjih škola u Hrvatskoj s prethodno opisanim projektom, Institut je u suradnji sa Zavodom za školstvo organizirao jednodnevni seminar na spomenutu temu, kojem se odazvalo trideset i osam nastavnika iz osamnaest škola i dva učenička doma. Seminar se sastojao od tri dijela: a) predavanja znanstvenika Instituta za migracije te izlaganja gosta-predavača sa Sveučilišta Stavanger u Norveškoj; b) predstavljanja projekta od strane suradnica Instituta i nastavnica dviju zagrebačkih škola neposredno uključenih u projekt; c) dviju paralelnih radionica na temu identiteta i interkulturnosti pod vodstvom savjetnica Zavoda za školstvo. Predavanja znanstvenika Instituta imala su namjeru upoznati sudionike seminara s nekim aspektima migracija i etničnosti, relevantnim prije svega za temu seminara, te im unekoliko, svaki predavač iz perspektive svoje znanstvene discipline i istraživačkog područja, približiti složena pitanja migracija i unutarnjih odnosa. Objavljivanjem tih predavanja – tekstova prilagođenih znanstvenim kriterijima – u časopisu *Migracijske i etničke teme*, dajemo priliku čitateljima, ponajprije nastavnicima, sudionicima seminara, da otkriju ideje, podatke i objašnjenja migracijskih i etničkih pojava i procesa koji će im biti zanimljivi i korisni u radu.

U kontekstu istraživanja migracija, etničnosti i interkulturnih odnosa, pojmovno određeno iznimno je značajno, jer barem donekle pridonosi uklanjanju nejasnoća njihove uporabe, koje su prisutne čak i u okviru znanosti, a posebice u izvanznanstvenom kontekstu. Baš se time bavi prilog Jadranke Čačić-Kumpes, »Politike reguliranja kulturne i etničke različitosti: o pojmovima i njihovoj upotrebi«. Suvremena migracijska kretanja u europskim zemaljama od kraja pedesetih godina prošloga stoljeća do danas i njihove posljedice, uključujući pojavu i formiranje novih etničkih manjina u zapadnoeuropskim društvima, razmatra članak Jelene Zlatković Winter, »Suvremena migracijska kretanja u Europi«. Ostali se prilozi bave posve specifičnim problemima migracija, etničnosti i etničkih odnosa. Tako je u prilogu Ivana Lajića, »Noviji razvoj stanovništva Hrvatske: regularno i neregularno kretanje stanovništva«, težište na istraživanju razvoja stanovništva u razdoblju između dvaju posljednjih popisa, 1991.–2001., te odvajanje regularnih od neregularnih oblika migracija; osnovni pokazatelj potonjih atipično je povećanje broja migranata u ratnom razdoblju. U radu »Suživot Hrvata i Srba u prijeratnom, ratnom i poslijeratnom razdoblju – implicitna kritika interpretacije rata u Hrvatskoj kao etničkog sukoba« Dragutin Babić bavi se analizom oblika suživota Hrvata i Srba u navedenim razdobljima, argumentirajući da su ratni sukobi prije svega bili sukobi različitih političkih projekata koje su zastupali politički predstavnici Hrvata i

Srba u Hrvatskoj; dakle, ponajprije političko-državni, a tek potom etnički. U članku »Migracije u Norveškoj i drugim skandinavskim zemljama« Nils O. Østrem stavlja u žarište svojeg razmatranja iseljavanje u Sjevernu Ameriku i pitanje etničnosti među migrantima iz skandinavskih zemalja u Novom svijetu. Tekst dotiče i problem novije imigracije u skandinavske zemlje, osobito u Norvešku, povlačeći paralele između prošlosti i sadašnjosti.